

Hatékony innovációs ökoszisztéma: egyetemi szerepvállalás erősítése az „egyetemi öko”-program tükrében

Összefoglalás: Az egyetemek új feladatkörébe tartozó tevékenység az innovációs ökoszisztémában való részvétel, a vállalatokkal történő együttműködés fokozása, a vállalkozószellem fejlesztése.

Az innovációs tevékenység vonatkozásában az egyetemek kulcsfontosságúak az akadémiai tudás átadásában az ipar és a civil társadalom felé, vezető szerepet töltenek be a fenntartható és a digitális világban, valamint az innovációs ökoszisztémákban, az innovációs ökoszisztéma fenntarthatóságában és az egyre magasabb számban jelentkező társadalmi kihívásoknak és a tudásalapú társadalom főbb feltételeinek történő megfelelésben.

A szerzők egy konkrét pályázati konstrukció, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal Egyetemi innovációs ökoszisztéma c. felhívásának példáján keresztül azt mutatják be, hogy miként támogatja az innovációs ökoszisztéma kormányzati szereplője az egyetemeket az innovációs kapacitásai hatékonyságának növelésében. A tanulmány szakirodalmi elemzések alapján vitatja meg az egyes pályázati elemek indokoltságát, hasznosíthatóságát.

Kulcsszavak: Innovációs ökoszisztéma, egyetemi innovációs kapacitás, pályázati forrás innovációs ökoszisztéma kialakítására.

Abstract: The new role of universities is to participate in the innovation ecosystem, to enhance cooperation with companies and to develop entrepreneurship.

In terms of innovation activity, universities play a key role in the transfer of academic knowledge to industry and civil society, leading the way in a sustainable and digital world and innovation ecosystems, in the sustainability of the innovation ecosystem and in meeting the growing number of societal challenges and the main conditions of the knowledge society.

The author uses the example of a specific call for proposals to illustrate how the governmental actor in the innovation ecosystem supports universities in

* Dunaújvárosi Egyetem,
Társadalomtudományi Intézet
Email: halmain@uniduna.hu

** Dunaújvárosi Egyetem,
Társadalomtudományi Intézet
Email: molnarmo@uniduna.hu

*** Széchenyi István Egyetem,
Email: kszm@sze.hu

[1] Inzelt Annamária (2004): Az egyetemek és a vállalkozások kapcsolata az átmenet idején. *Közgazdasági Szemle*. 51., Pp. 870–890.

[2] Granstrand, Ove–Holgersson, Marcus (2020): A conceptual review and a new definition. *Technovation*. Pp. 90–91.

[3] Tsujimoto, Masaharu–Kajikawa, Yuya–Tomita, Junichi–Matsumoto, Yoichi (2018): A review of the ecosystem concept – Towards coherent ecosystem design. *Technological Forecasting & Social Change*. 136., (17.). Pp. 49–58.

[4] Adner, Ron–Kapoor, Rahul (2016): Innovation Ecosystems and the Pace of Substitution: Re-Examining Technology S-Curves. *Strategic Management Journal*. (37.). Pp. 625–648.

increasing the effectiveness of their innovation capacities. The paper discusses the justification and utility of the different elements of the call on the basis of literature analysis.

Keywords: Innovation ecosystem, university innovation capacity, tender resources for innovation ecosystem development.

Bevezetés

Az egyetemek új feladatkörébe tartozó tevékenység az innovációs ökoszisztémában való részvétel, a vállalatokkal történő együttműködés fokozása, a vállalkozószellem fejlesztése, a kutatási eredményekre épülő start-upok, spin-offok létrehozásának facilitálása, a vállalatok és más társadalmi szereplők közötti kapcsolat teremtése, más szóval a tudomány, a kutatási eredmények és azok hasznosítási lehetőségeinek felhasználóbarát módon történő megvilágítása.

A tudásalapú gazdaság kialakulása és elmúlt időszakban történő működése gyökeresen megváltoztatta a tudomány, az innováció és a gazdaság teljesítményének kapcsolatrendszerét. Az innovációs rendszerek sikere a rendszerek szereplőinek, azaz a kutatásra szakosodott szervezetek és az innovációs folyamatban résztvevő vállalkozások kutatás-fejlesztési és az innovációs együttműködéseiben rejlik. [1]

Minden rendszer alapvető eleme, hogy legyenek résztvevői, azok közös célkitűzéssel rendelkezzenek, eredményt produkáljanak, továbbá, hogy a rendszer egyfajta intézményesített keret között működjön. Az innovációs rendszerekben a rendszer mozgatóeleme a tudás.

Az innovációs rendszer és az innovációs ökoszisztéma fogalma közötti különbség abban rejlik, hogy az ökoszisztémában nagyobb hangsúlyt kap az, hogy a rendszerben résztvevők együttműködjenek, együtt fejlődjenek. Mindemellett szükség van az egymás közötti versenyre is, amely azonban egymás ösztökélésére, jobbítására szolgál. [2] Az ökoszisztéma olyan önszerveződő, vagy meghatározott céllal létrehozott, többretegű társadalmi hálózat, melynek résztvevői különböző jellemzőkkel, attitűddel, szervezeti és döntési rendszerrel, valamint adott esetben eltérő meggyőződéssel és célokkal bírnak, így például az állam, vagy a felsőoktatási intézmények és a vállalatok által kialakított rendszerben nem ugyanazzal a céllal vesznek részt a szereplők. [3, 4]

A különféle célokkal részt vállalók által alkotott ökoszisztéma eredményességének kulcsa a koherencia. Az innovációs ökoszisztéma akkor lesz működőképes, ha olyan szereplők vesznek részt benne, akiknek attitűdje illeszkedik az ökoszisztémában kialakított döntéshozatalai elvekhez.

Angolul a kifejezőbb, „level of fitness” szókapcsolattal írják le a szereplők ökoszisztémába való illeszkedésének, megfelelőségének mértékét. [3]

Hogyan és mitől válik az egyetem az innováció kulcsszereplőjévé?

Az innováció az egyetemek fő küldetésévé vált. Az Európai Egyetemek Szövetsége (EUA – European University Association) 2021-ben publikálta az egyetemek 2030-ra vetített jövőképét. (Universities without walls). A tanulmány az egyetemeket a jövőben nyitott, nemzetközi, fenntartható, erős, autonóm szervezetként írja le, egyben rávilágít arra, hogy az egyetemek egyedülálló módon vegyítik hivatásuk különböző – kutatási, innovációs és oktatási – aspektusait és hangsúlyozza, hogy ezen tevékenységek közötti összehangolt működésre van egyre nagyobb szükség ahhoz, hogy az egyetemek megfeleljenek a jelen és a jövő társadalmi kihívásainak.

Az innovációs tevékenység vonatkozásában az egyetemek kulcsszerepet töltenek be az akadémiai tudás, valamint az ipar és a civil társadalom között, vezető szerepet játszanak az innovációs ökoszisztémákban, valamint a fenntartható és a digitális világban. [5] Ez tehát a jövőkép, ezt kell és lehet is erősíteni.

Az EUA 2022 márciusában végzett egyetemi innováció témájában végzett kutatásának fő kérdése, hogy mitől válik egy egyetem az innováció kulcsszereplőjévé. Az egyetemek hosszú távon ugyanis, a tanulmány alapján, kulcsszereplői az innovációs ökoszisztéma fenntarthatóságának és az egyre magasabb számban jelentkező társadalmi kihívásoknak, valamint tudásalapú társadalom főbb feltételeinek történő megfelelésnek.

A felmérés – mely mélyreható elemzést nyújt az európai egyetemek innovációs tevékenységéről és azok eredményéről – harmadik missziós tevékenységről egyértelműen azt mutatja, hogy az innováció már most is kulcsfontosságú prioritás az egyetemek számára, az egyetemi innováció a hosszú távú intézményi célok közé van beágyazódva, a vizsgált intézmények 74%-ának stratégiai céljai, küldetése között szerepelnek innovációs célok.

[3] Tsujimoto, Ma-saharu–Kajikawa, Yuya–Tomita, Junichi –Matsumoto, Yoichi (2018): A review of the ecosystem concept – Towards coherent ecosystem design. *Technological Forecasting & Social Change*. 136., (17.). Pp. 49–58.

[5] Balázs, L.–Rajcsányi-Molnár, M.–András, I.–Sitku, K. (2021): Social responsibility and community engagement at a Hungarian regional university. *Journal of Higher Education Theory and Practice*. 21., (1.). Pp. 53–62.

[6] Nagy G.–András I.–Konczosné Szombathelyi M. (2022): „Az üzleti szféra felé nyitás tényezőinek vizsgálata egy hazai felsőoktatási intézmény példáján.” *Marketing & Menedzsment*. 56., (3.). Pp. 33–42. doi: 10.15170/

Az egyetemek innovációs céljainak eléréséhez a tőke, az emberi erőforrások és az együttműködések kulcsszerepet játszanak. Az innovációs ökoszisztémában történő együttműködések fontossága magas prioritással bír, ugyanakkor a részvényesek egy bizonyos körével a partnerség szintje korlátozott. Az innovációs ökoszisztémák eredményességéhez a partnerek közötti nyílt kommunikációra van szükség, a kialakításra kerülő döntéshozatali mechanizmusnak alkalmazkodnia kell a partnerek által alkalmazott döntéshozatali mechanizmushoz, vagy legalábbis attitűdjében olyan módszert kell kialakítani, melyet a partnerek el tudnak fogadni.

Hogyan növelhetik az egyetemek innovációs kapacitásaikat?

Az intézményi innovációs vízió és stratégia, valamint a hatékony koordináció hozzájárul az intézmény innovációs képességének növeléséhez.

Az innovációra irányuló stratégiai figyelem erősítése szükséges nemcsak a szolgáltatók, ipari kapcsolatok, hanem a kutatói és oktatói körökben is. Ezt az egyetem megteheti ösztönzőkkel, jutalmakkal, a tudományos tevékenység és eredmények, beleértve az innovációs tevékenységek és azok gazdasági-társadalmi hatásainak a teljesítményértékelésben történő szerepeltetésével.

Fontos, hogy az egyetemek kapcsolatba lépjenek a nemzeti, vagy nemzetközi innovációs ökoszisztéma más érdekelt feleivel, megerősítsék a kapcsolataikat a vállalatokkal és a civil-társadalmi szervezetekkel azzal céllal, hogy jobban és gyorsabban reagáljanak a társadalmi kihívásokra. [6]

A jövő egyetemeinek mélyebb elkötelezettséggel kell rendelkezniük az interdiszciplinaritás, mint a kutatás motorja iránt az oktatás és az innováció a fenntart-hatósága érdekében. Mindezt központosítottan, minden szervezeti egységre értendően. A nagyobb egyetemek esetében jellemzően ugyanis a kutatási eredmények alapján az volt tapasztalható, hogy az egyes karok, intézetek egymás innovációs tevékenységeit nem ismerik, azokról nincs adminisztratíván is megalapozott információjuk.

További fejlődési lehetőség a hallgatói vállalkozói kedv növelése. Az egyetemek különböző módon tudják a hallgatók vállalkozói képességeit, készségeit fejleszteni, azonban relatíve kevés hallgató él a vállalkozói képzés adta lehetőségekkel.

A hallgatói körben a vállalkozói képzés integrálására van szükség még hozzá a képzés típusától függetlenül. Ezek a képzések, programok hozzájárulnak az innovatív gondolkodásmód kialakulásához, ezáltal hozzáadott érték a karrierút meghatározásában.

Egy kutatás eredményei alapján beigazolódott, hogy az egyetem hallgatói az innovatív megoldásokkal szemben sokkal elfogadóbbak, kezdeményezőbbek, így azok bevezetésének fázisában előbbre tartanak, mint az alapul vett általános innováció-terjedési modell alapján előre jelezhető lett volna. Ezzel összefüggésben igazoltnak látszik, hogy az alkalmazott tudományok egyeteme státusz, a folyamatos közeledés, együttműködés az ipari partnerekkel, ennek függvényében a curriculum anyagának folyamatos átalakítása meghozta az eredményeket a hallgatói affinitásban is. [7]

Egy másik vizsgálat rámutatott arra, hogy az egyetemi hallgatók munkaérték-preferenciáinak esetében a legmagasabb preferenciát az önérvényesítés és az anyagiak adták, ettől alig elmaradva a fizikai környezet és a kreativitás következett. [8] Hallgatóink, a jövő munkavállalói tehát a soft skilllek közül a kreativitásban jól teljesíthetnek, ami szintén egy kedvező scenárió lehetőségét vetíti előre a fókuszált témában.

Hogyan lehet kormányzati szinten növelni az egyetemek innovációs kapacitását?

A hatékony intézményirányítási struktúrák kialakításának támogatása és az egyetem támogatása az autonómia, mint alapvető érték figyelembevételével előfeltétele annak, hogy az egyetemek kapcsolatba lépjenek a társadalommal, felismerve az ott jelentkező igényeket és a tudomány és a társadalom közötti mediátorként független, magas színvonalú és innovatív fejlesztések révén kínálhatnak megoldásokat a jelenlegi és jövőbeli kihívásokra.

Másik fontos tényező a hosszú távú orientált kutatás támogatása, beleértve az ún. kíváncsiság által vezérelt kutatást is, mely az egyetemek és az őket körülvevő ökoszisztémák innovációs kapacitásának egyik fontos fejlesztési lehetősége. (A Covid-19 kifejlesztéséhez vezetett vakcinák közül az mRNS technológia egyike annak a sok példának, amikor a kíváncsiság által vezérelt kutatásokba fektettek be és a tudományos áttörés jelentős társadalmi hatással bírt.) [9]

Harmadik eszköz az egyetemek vállalatokkal és az innovációs ökoszisztéma más szereplőivel való együttműködésének támogatása, különösen az alacsonyabb innovációs kapacitású egyetemeket szükséges a hálózatiépítési lehetőségek finanszírozásával ösztönözni. [10]

[7] Kókuti T. (2022): Társadalmi hatások és MI! In: Obádovics Csilla–Resperger Richárd–Széles Zsuzsanna (Szerk.): PANDÉMIA – FENNTARTHATÓ GAZDÁLKODÁS – KÖRNYEZETTU-DATOSSÁG: Konferenciakötet (Lektorált tanulmányok) Sopron. Pp. 312–324.

[8] Kókuti T. (2021): *Hallgatói munkaérték-preferenciák a digitális oktatási formák bevezetésének fázisában*. Balázs László (Szerk.): Digitális kommunikáció és tudatosság. Budapest: Hungarovox. Pp. 65–77.

[9] Mazzucato, Mariana (2013): *The Entrepreneurial State*. London: Anthem Press. P. 26.

[10] Nelson, Richard–Fagerberg, Jan–Mowery, David C. (2004): *The Oxford Handbook of Innovation*. London: Oxford University Press.

[11] Nielsen, Søren N. (2007): What has modern ecosystem theory to offer to cleaner production, industrial ecology and society? The views of an ecologist. *Journal of Cleaner Production*. 15., (17.). Pp. 1639–1653.

Ösztönözni kell az egyetemeket arra, hogy a kutatóik innovációs tevékenységeihez gazdasági, társadalmi vagy akár kulturális igényeket találjanak.

Ezt az egyetemek közötti, illetve az ipari partnerekkel történő szorosabb együttműködéssel, valamint a civil társadalmi szervezetekkel és közintézményekkel való kooperációval lehet elérni. [11]

Miként támogatja az ökoszisztéma program a fentieket?

A megújuló Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia átfogó céljai között kiemelt fontosságú az innovációs ökoszisztéma szereplői közötti aktív tudás- és technológiatranszfer ösztönzése, azon belül pedig a felsőoktatási intézmények tudásközvetítő szerepének hatékonyabb kiaknázása. E célok mentén indította el az NKFI Hivatal az Egyetemi Innovációs Ökoszisztéma (2019-1.2.1-EGYETEMI ÖKO) programját. (NKFIH, 2023:12)

A pályázati felhívás célja, hogy a tudásbázisként működő felsőoktatási intézményeken belül létrejöjjön és eredményorientáltan működjön egy olyan szervezeti egység, amely elősegíti az egyetemeken keletkező tudományos eredmények piaci hasznosítását, támogatja az egyetemek és az üzleti szféra szereplői közötti kutatási, fejlesztési, technológiai és innovációs (KFI) együttműködések, valamint ösztönzi az egyetemek aktív részvételét az uniós kutatási és innovációs keretprogramokban.

A konstrukció nem közvetlenül a K+F tevékenységet, hanem az egyetemek támogató, szolgáltató hátteret biztosító szerepét segíti.

A Felhívásban rögzítésre kerültek olyan kötelező vállalásra előírt tevékenységek, melyek a fent leírtakkal párhuzamosan támogatják az egyetem innovációs ökoszisztémában elfoglalt szerepvállalásának sikerét. Elkülönült technológia és tudástranszfer szervezeti egység létrehozása (ha még nincs):

- Szervezeti és működési modell bemutatása a kiszámítható, hosszú távú működés érdekében.
- Tudás- és technológia transzfer misszió, célok megfogalmazása.
- Hosszú távú finanszírozási terv készítése.
- Kapcsolódó belső szabályozási feladatok.
- Központi szervezeti egység feladat és felelősségi köre, tevékenység típusok meghatározása, amelyekben eljár a tech-transzfer iroda, amiben támogatni tudja az egyetem és a vállalatok közötti tudásáramlást.

- Fontos a lehatárolás a pályázati, illetve egyéb stratégiai feladatoktól.
- Fontos a humánerőforrás-kapacitás biztosítása.
- Amennyiben a központi mellett kari, intézeti stb. szintű tech-transzfer szervezeti egységek is vannak akkor számukra is meg kell fogalmazni a feladat és felelősségi köröket, tevékenységtípusokat, valamint a központi egységgel való együttműködést stb.
- A tech-transzfer tevékenységbe aktívan bevont karok, intézetek, tanszékek munkatársai számára feladat- és felelősségi körök meghatározása. (minden bevont szervezeti egységnél, mérettől függően javasolt legalább egy kapcsolattartó)
- Fontos az összhang biztosítása az egyetem intézményfejlesztési tervével.
- Tájékoztatási feladat – Az egyetemi ökoszisztéma és a technológia és tudástranszfer iroda működésének, céljainak, feladatainak, tevékenység típusoknak, a működési modellnek a megismertetése az egyetemi intézetekkel, tanszékekkel minél szélesebb körben. (Belső tájékoztató rendezvények, felkészítő dokumentumok nemcsak a közvetlenül bevont szereplők részére.)

A program céljai között szerepel egy olyan webes platform létrehozása is, amely támogatja az egyetemek KFI szolgáltatási portfóliójának találkoztását az üzleti szférából érkező konkrét igényekkel, szükségletekkel. A kialakításra kerülő közvetítő (match-making) felület elősegíti az egyetemekkel történő kapcsolatfelvételt és az egyetemi-vállalati együttműködéseket.

Távlati cél egy egyetemi-vállalati „matchmaking-platform” kialakítása a KFI kapacitások felmérése és az ezt hasznosító kompetencia-menedzsment és tudásmenedzsment helyi adatbázis kialakítása és működtetése révén. [12, 13, 14]

A fenti kapacitás- és tudásmenedzsmentre nemzetközi jó példa az észti kutatás-fejlesztési közösség által kifejlesztett ADAPTER nevű szolgáltatás, melynek célja, hogy minden vállalat és szervezet számára egyszerű hozzáférést biztosítson az észtországi K+F legjavához. [15]

A pályázati konstrukció fő célja, hogy segítse az egyetemek újfajta feladatvállalását az ökoszisztémában, új forrásokat generáljon külső forrásokból finanszírozott kutatások, tanácsadások révén.

[12] Szabó István (2019): *Az NKFI Hivatal megújuló támogató tevékenységei* (H2020 rásegítő pályázatok és NCP szolgáltatások). Horizont 2020-Horizont Európa Fórum. https://nkfi.gov.hu/hivatalrol/eloadasok-publikaciok/szaboistvan/SzaboIstvan_HorizonEuropeForum2019.06.11.pdf
Letöltés: 2023. 04. 29.

[13] Szabó István (2019): *PRESENT AND FUTURE OF THE HUNGARIAN RI ECOSYSTEM*. Kutatási infrastruktúrák monitoring workshop <https://nkfi.gov.hu/hivatalrol/eloadasok-publikaciok/istvan-szabo-present-and-future-of-the-hungarian-ri-ecosystem>
Letöltés: 2023. 06. 28.

[14] Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal hivatalos oldala – pályázóknak – *Egyetemi innovációs ökoszisztéma pályázat*. <https://nkfi.gov.hu/palyazoknak/nkfi-alap/egyetemi-innovacios-okoszisztema-2019-121-egyetemi-oko/palyazati-felhivas-2019-121-egyetemi-oko> Megtekintés: 2023.03.28.

[15] About ADAPTER Homepage. *Contacts*. <https://adapter.ee/en/about-adapter/>
Megtekintés: 2023. 03. 29.

Kialakítsa és fokozza a vállalatok és az egyetemek közötti valódi együttműködéseket kutatási feladatok, közösen megtervezett és végrehajtott projektek révén.

A vállalkozószellemet fejlessze nemcsak a hallgatók, hanem minden egyetemi polgár számára.

Az egyetemi kutatóintézetek, kutatócsoportok eredményeire támaszkodva támogatja a start-upok létrehozását. Mindemellett indikátórvállalás feltételével ösztönzi az egyetemeket a szellemi tulajdon védelmére és menedzsmentjére. A kutatási tevékenységet nem közvetlenül, hanem közvetett módon támogatja a projekt – Proof of Concept pályázati lehetőséggel, illetve közvetlen európai uniós forrás lehívásának ösztönzésével.

Összegzés- a hatékony egyetemi innovációs ökoszisztéma elemei

Szándék, akarat, vezetői támogatás, üzleti környezet:

- az egyetem stratégiai céljai, küldetése között szerepelnie kell innovációs céloknak.
- az ökoszisztémában kialakított döntéshozatali rendszert el tudja fogadni minden szereplő.
- helyi vállalkozási ökoszisztémák kialakítása, partnerségben történő együttműködés.

Források biztosítása:

- kormányzati szándék és forrás, például pályázati támogatás szükséges.
- saját bevételszerzési képesség megteremtése a pályázati támogatás fő célja.
- a saját bevételszerzés lehetőségét az ipari igényeken alapuló kutatások teremtik meg.

Innovációt ösztönző környezet:

- ösztönzőrendszer kialakítása szükséges (pl. teljesítményértékelés).
- az ökoszisztéma szereplőinek közösen kell kijelölnie kutatási céljukat (ipari igényekre reagálva).
- fontos a nyílt kommunikáció kialakítása, amely lehetővé teszi a gyors reakciót a társadalmi és ipari igények felismerését követően.

Erős K+F kapacitások:

- piacképes, értékesíthető technológiák és szellemi termékek.
- kutatói infrastruktúra megfelelő kihasználása.
- a szükséges HR-kompetenciák megszerzése, megtartása.
- kompetencia-adatbázis kialakítása.

Szellemi tulajdon-kezelés:

- a figyelem középpontjába kell, hogy kerüljön a szellemi tulajdon megfelelő módon történő védelme és menedzselése.

Hálózatok, együttműködések:

- az ökoszisztéma szereplői között történő kapcsolatfelvétel, kapcsolati háló kialakítása.
- tájékoztatás, networking.

Az eredményes egyetemi innováció működéséhez nélkülözhetetlen a keretfeltételek kiépítése és fejlesztése, a felkészült munkaerő biztosítása, a résztvevők között a finanszírozási kérdések, a feladat- és hatáskörök tisztázása.

A szereplők közötti kapcsolatokat folyamatosan építeni, erősíteni kell – ehhez első lépés a kommunikáció, a kapcsolatfelvétel, az információáramlás feltételeinek megteremtése. A külső szereplők szempontjából a kapcsolat kiépítése során egyablakos rendszer kiépítésére kell törekedni, ugyanakkor szükséges olyan intézményi szolgáltatási formák kiépítése, amelyek az egyetemek innovációs tevékenységét támogatni képesek.

Az együttműködés fenntartáshoz a nyílt diskurzus, az operatív tevékenység, a projektmunka nélkülözhetetlen. Fontos a támogató légkör megteremtése, átlátható és erősen motiváló szellemi menedzsment kialakítása annak érdekében, hogy a kutatók azt érezzék, az adminisztrációs háttér segíti, nem pedig gátolja munkájukat.

Kulcsfontosságú a specializáció, azaz az igényekhez alkalmazkodó válaszok kialakítása: Nincs egy megoldás, amely mindenre alkalmazható. Jobban lehet igazodni az üzleti igényekhez, ha azokra egyénileg szabott megoldásokkal rendelkezik az ökoszisztéma.

A vállalatok különbözőek lehetnek nagyságuk, illetve fejlődési ciklusuk (seed, működő, átalakuló, stb.) szerint. Egyetemi oldalon ennek megfelelően célcsoportonként fókuszálni és eltérő válasszal szolgálni a vállalatok mérete, fejlődési szakaszának és tudományterületének megfelelően.

